

WWFs utmaningar till svenska kommuner inför EARTH HOUR 2020

SYFTE:

Med Världsnaturfonden WWFs tolv utmaningar vill vi uppmuntra Sveriges kommuner att genomföra konkreta åtgärder för att minska utsläppen av växthusgaser och även införa åtgärder som gynnar den biologiska mångfalden. Kommunerna är centrala aktörer för att vi ska kunna få ekologiskt hållbara samhällen. Sverige är en ledare i många klimatfrågor, men samtidigt har vårt land tillsammans med länder såsom bland annat USA störst ekologiskt fotavtryck per capita.

Kommunerna har en nyckelroll i klimatarbetet. Den offentliga sektorns konsumtion och investeringar står för ca 30 % av Sveriges BNP och kommunernas verksamhet står för en betydelsefull del. Svenska kommuner har en relativt stor rådighet, både politiskt och ekonomiskt, inte minst genom upphandling samt ansvaret för den fysiska samhällsplaneringen. Detta ger stora möjligheter att i samverkan med statliga aktörer, företag, civilsamhället och medborgare driva utvecklingen framåt.

MÅL:

Vi utmanar alla Sveriges 290 kommuner att se till att börja arbeta med de här viktiga och konkreta utmaningarna. Målet är att över 100 kommuner ska påbörja arbetet före Earth Hour nästa år. WWF kommer att följa upp status på kommunutmaningarna och lyfta fram goda exempel på arbete som utförts. Vi kommer att uppmärksamma de kommuner som antagit utmaningar och berätta om vad de gör.

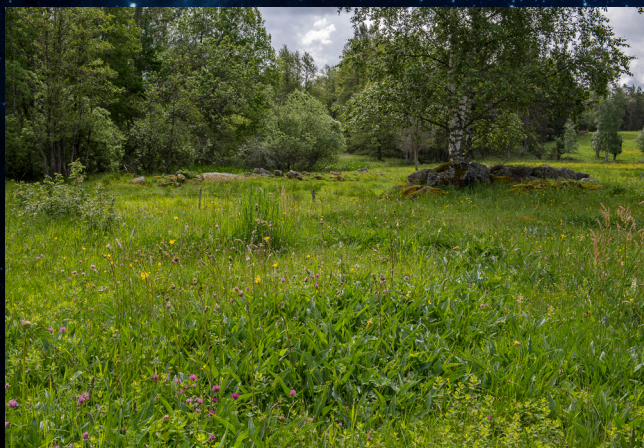
TILLVÄGAGÅNGSSÄTT:

WWF skickar utmaningarna till en tjänsteman i varje kommun som jobbar med hållbarhetsfrågor. Vi sprider även utmaningarna via våra sociala medier och vår hemsida. Varje kommun väljer de utmaningar man vill anta och svarar med det alternativ som passar för hur arbetet med utmaningen ska bedrivas. Flera av åtgärderna kan kräva politiska beslut, så vi förstår att det kan ta tid. När beslut finns skriver man upp det under beslutat

och när utmaningen är åtgärdd skriver man upp det. Vi vet att en del kommuner redan har infört vissa av våra utmaningar, exempelvis miljözoner, så då kan representant från kommuner på en gång kryssa i att det är infört under den utmaningen. Vissa utmaningar, exempelvis den som handlar om kustplaner, är inte relevant för alla kommuner, varför varje kommun själv väljer vilka som är möjliga att jobba med.

WWF UPPMANAR SVENSKA KOMMUNER ATT:

1. Låta gräsmattor och ängsmarker blomma
2. Restaurera/skydda kommunala våtmarker
3. Låta gammelskogar växa
4. Införa miljözoner på centrala gator i kommunen
5. Upphandla laddbara elbilar och/eller biogasbilar till den egna fordonsflottan vid nästa nyinköp
6. Bidra till att publik laddinfrastruktur för personbilar byggs/etableras i kommunen
7. Införa en tjänsteresepolicy i kommunen som förespråkar tåg, buss och båt och begränsar inrikesflyg
8. Sätta upp mål för att minska sina utsläpp ur ett konsumtionsperspektiv
9. Beräkna kommunens klimatpåverkan från skolmaten, och sätt upp mål för måltidspolicyn om hur klimatpåverkan ska minska med tiden
10. Eliminera 10 procent av vandringshindren i vattendrag med höga naturvärden för att säkerställa fri passage upp- och nedströms för alla migrerande arter
11. Besluta om en kommunal kusthavsplan senast mars 2022 där kust, havsområde och koppling till grannkommuner och landbaserade aktiviteter ska ingå
12. Göra kommunens kapitalförvaltning mer hållbar.

1. ÄNGSUTMANINGEN

Låta gräsmattorna och ängsmarkerna blomma

Traditionella fodermarker, liksom ängar och naturbetesmarker, är i den lilla skalan några av jordens mest artrika områden. Varje kommun har stora arealer med välskötta gräsmattor som ur ett biologiskt mångfaldsperspektiv kan liknas vid utarmade öknar. Inom kommunerna finns också igenväxande gräsmarker, för att inte tala om många mil av vägkanter. En kommun kan värna den lokala mångfalden, vara klimatsmarta och samtidigt spara pengar genom att välja ut områden där man slutar klippa gräset under vår och sommar. Man låter gräs och örter växa vilt till sensommaren och först då skörda, varefter höet transporteras bort. Resultatet av sensommarskörd och bortförande av höet resulterar efter några år i blomstrande bi-paradis. Om man planterar in vilda örter (pluggplantor) eller ser till att kommunens trädgårdsanläggningar har "bi-snälla" växter från vår till höst kan resultatet bli än mer artrika närmiljöer för oss människor. Pollinerande insekter, speciellt många arter av våra ca 300 arter vilda bin, är nödvändiga för att förse oss människor med en stor del av den mat vi äter. Man brukar säga att var tredje tugga innehåller mat som behöver pollineras av bin. Det går även att använda oanvänd mark för att anlägga blomsterrik ängsmark genom att så in svenska ängsfröer – även om området planeras för byggnad i framtiden. Kommunens naturbetesmarker kan gärna betas av nötkreatur eller får – dessa kan sedan antingen vara kommunens livstidsbetesdjur eller inhyras från djurbönder i närheten eller vara bas för produktion av certifierat naturbeteskött som kan inkluderas i den kommunala upphandlingen av mat.

2. VÅTMARKER

Restaurera/skydda kommunala våtmarker

Restaurering av våtmarker är ett av de mest effektiva sätten att gynna biologisk mångfald. Det är också ett bra sätt för att bli av med näringen i vattnet som annars kan förorsaka övergödning. En väl fungerande våtmark ger flera ekosystemtjänster såsom vattenrening, lagring av kol, utjämnade vattenflöden och den tjänstgör därför som översvämningsskydd. Biologisk mångfald är variationsrikedomen bland växter och djur, inom och mellan arter och i ekosystem där dessa arter ingår - i detta fall våtmarken. Biologisk mångfald är en förutsättning för att upprätthålla ekosystem. Om den biologiska mångfalden minskar kan nyckelfunktioner såsom pollination bli mindre effektiva. Utan fungerande natur kan vår matförsörjning och ekonomi störas eller till och med kollapsa. Det finns också ett etiskt ansvar för oss människor att behålla en rik natur så att också kommande generationer får uppleva denna mångfald. Våtmarker bör betas eller slåttras årligen för att bibehålla biologiska värden. Närvaro av betesdjur är bra för ekosystemet och ger förutsättningar för fler insekter som i sin tur genererar förutsättningar för fågelliv och fladdermöss.

© Ola Jennersten / WWF

3. GAMMELSKOGEN

Låta gammelskogar växa

Skog täcker stora delar av Sveriges yta. Skogen ger oss många värdefulla produkter som virke, bränsle och pappersmassa och det är en viktig lagringsplats för kol. Eftersom produktionsskog avverkas vid ungefär en mansålder hinna många arter inte utvecklas. Det är endast en mycket liten del av Sveriges skogar som aldrig har avverkats eller är mycket gamla. Dessa gammelskogar är oerhört viktiga för den biologiska mångfalden, men också för människor som plats för rekreation, kreativitet och forskning. Gamla granar eller ekar är en förutsättning för fler än tusen andra arter av växter och djur. Många av dessa arter försvinner eller hotas att försvinna när skogarna huggs ner och ersätts med planterad skog. Kommuner bör därför avsätta gammelskogar som naturreservat för att bevara dessa stora värden för framtida generationer. Skyddade gammelskogar blir då också värdefulla som källa för rekreation, motion, hälsa, kreativitet och forskning.

4. MILJÖZONER

Inför miljözoner på centrala gator i kommunen

Transportsektorn behöver förändras radikalt för att vi ska kunna nå de svenska transport- och miljömålen. Mer effektiva fordon och en ökad elektrifiering kan sänka utsläppen med över 40 procent. Kommuner kan införa miljözon där det är lokalt motiverat av luftkvalitetsskäl, för att på så sätt skapa incitament för både företag och privatpersoner att uppgradera sin fordonsflotta. Luftkvalitet är ett folkhälsoproblem; 9 av 10 personer i världen har råkat ut för förorenad luft. Så mycket som 65 procent av luftföroreningar är orsakat av fossila bränslen. Alltför många städer skärper kraven på bilar som får köras i områden som har problem med ohälsosamma luftföroreningar. Krav i form av miljözoner ställer krav på samtliga bilar och inte bara nya bilar vilket ger en större effekt.

Miljöklass 1
(kommunerna kan skriva upp sig på olika nivåer)

Miljöklass 2

Miljöklass 3

© Pixabay

© Pixabay

5. FORDONSUPPHANDLING/KLIMATKRAV VID UPPHANDLING AV FORDON

Upphandla laddbara elbilar och/eller biogasbilar till den egna fordonsflottan vid nyinköp och /eller vid nästa nyinköp

Transportsektorn behöver förändras radikalt för att vi ska kunna nå det svenska klimatmålet för transportsektorn. Mer effektiva fordon och en ökad elektrifiering kan minska både klimatutsläpp och luftföroreningar från trafiken. Kommunerna står för den största andelen av Sveriges offentliga upphandlingar. År 2015 uppgick de till 642 miljarder kronor totalt, vilket motsvarar en dryg sjättedel av Sveriges BNP. Det är viktigt att kommunerna använder sina möjligheter att ställa långtgående hållbarhetskrav i upphandlingar eftersom det är ett effektivt styrmedel för att bidra till att minska Sveriges utsläpp. El och biobränslen som biogas, etanol och HVO har alla en del i omställningen av transportsektorn. El har på sikt den största potentialen till låga klimatutsläpp över hela livscykeln. Biogas är det biobränslet som kan bidra med andra miljönyttor, särskilt lokalt. Det finns därför en poäng att särskilt gynna el och biogas som drivmedel. Genomförda forskningsstudier visar att kommuner som köper in elbilar till den kommunala fordonsflottan också leder till en högre andel elbilar som ägs av privata företag och privatpersoner inom kommunen.

6. LADDINFRASTRUKTUR

Kommunen har aktivt bidragit till eller ska inom det närmaste året bidra till att publik laddinfrastruktur för personbilar byggs/etableras i kommunen.

Kommunen kan bygga och äga laddinfrastruktur eller aktivt upplåta mark till andra aktörer för att de ska bygga laddinfrastruktur. Mer effektiva fordon och en ökad elektrifiering kan kraftigt minska utsläppen av både klimatutsläpp och luftföroreningar från trafiken. Investeringar i publik laddinfrastruktur samt utbyggnad av laddmöjligheter på kommunala ytor såsom parkeringsplatser skapar incitament för enskilda aktörer att investera i nyinköp av elbilar. Forskning visar att ökade kommunala satsningar på laddinfrastruktur och elfordon i den egna verksamheten vanligtvis leder till ökad andel elfordon i kommunen som helhet. Elbilar som drivs av förnybar el (och på sikt även tillverkas med hjälp av förnybar el) kan komma ner till en mycket låg klimatpåverkan över hela livscykeln jämfört med fossildrivna bilar och är därför en viktig pusselbit för att nå både svenska och globala klimat- och miljömål.

© Pixabay

7. RESEPOLICY

Införa en resepolicy i kommunen som före språkar tåg, buss och båt och begränsar inrikesflyg i tjänsten

Utsläppen från svenskarnas flygresor är betydande och ligger i nivå med utsläppen från biltrafiken. Kommunerna bör se över hur antalet flygresor kan minska och ta ansvar för att minska utsläppen från sina långväga tjänsteresor, och välja tåg, buss och båt när det är möjligt. På det sättet kan kommunens utsläpp från flygresor inrikes och utrikes minska avsevärt. Idag sker många resor med flyg på sträckor där goda förbindelser med bland annat tåg finns. Som exempel kan nämnas att en tredjedel av det svenska inrikesflyget sker mellan Stockholm – Göteborg. En bra policy för en kommun är att förespråka tåg, buss och båt på resor inom tjänsten. Undantag kan göras om restiden överskrider tolv timmar eller skulle innebära orimliga konsekvenser för verksamheten eller den anställdes privatliv. Möjligheten till tåg, buss och båtresor skiljer sig åt mellan landets kommuner beroende på geografiskt läge så en resepolicy kan behöva utformas olika beroende på dessa förutsättningar.

8. KONSUMTIONSBASERADE UTSLÄPP

Sätt ett mål för hur kommunen ska minska sina utsläpp ur ett konsumtionsperspektiv

Växthusgasutsläppen i Sverige har minskat stadigt de senaste årtiondena. I takt med det har en större andel av våra utsläpp börjat ske utomlands. Om vi tittar på alla utsläpp som svenskarna orsakar, ur ett så kallat konsumtionsperspektiv, har utsläppen varit i princip oförändrade de senaste tio åren. För att ta ett helthetsansvar för vår klimatpåverkan måste vi därför sätta mål och ta fram strategier för en minskning av alla utsläpp vi orsakar. WWF uppmanar därför alla kommuner att sätta ett konsumtionsbaserat utsläppsmål för sin kommun och dess invånare. Målet bör vara så heltäckande som möjligt och i linje med den minskningstakt som forskningen visar är nödvändig för att vi ska klara våra åtaganden under Parisavtalet.

9. KLIMATSMART SKOLMAT

Beräkna kommunens klimatpåverkan från skolmaten och sätt upp ett mål i måltidspolicyn om hur den ska minska med tiden.

I Sverige serveras varje dag tre miljoner måltider inom den offentliga sektorn. En betydande del av dessa sker i landets alla skolor. För att barnen ska orka med långa skoldagar är det avgörande att skolmaten är god och näringsriktig. Men det är också viktigt att maten som serveras inte tär på vår planet. Att vi äter mycket kött, slänger mat i onödan och väljer mat som inte produceras på ett hållbart sätt är anledningar till att vi inte äter hållbart inom ramen för en planet. Att sprida kunskap om vad som orsakar höga utsläpp och vilken betydelse valet av olika råvaror och livsmedel har är viktigt för att vägleda våra barn mot en mer hållbar framtid. Vi vill därför inspirera kommunerna till att börja mäta skolmåltidernas klimatpåverkan och att sätta upp mål för att den ska minska. Mål för att minska klimatpåverkan kan variera och sättas upp på olika sätt. Vi uppmuntrar alla kreativa sätt som kommuner tar till för att minska på utsläppen - med siktet inställt på 0,5 kg CO₂e per måltid, eller motsvarande, som är den klimatbudget inom One Planet Plate (måltider som ryms inom en planet och klarar Parisavtalets mål på max 1,5 graders uppvärmning). För att också säkerställa bättre val för den biologiska mångfalden – använd gärna Upphandlingsmyndighetens hållbarhetskriterier eller använd WWFs Kött- och Fiskguider.

För mer inspiration om hur skolmaten kan bli mer hållbar:

Årets Hållbara Skolmatskommun i tävlingen White Guide Jr.

10. VANDRINGSHINDER/ FRITT STRÖMMANDE VATTEN

Eliminera 10% vandringshinder för att säkerställa fri passage upp- och nedströms för alla migrerande arter i vattendrag med höga naturvärden.

Sverige är långt från att klara uppsatta miljömål kopplat till våra sötvattens ekosystem. Knappt 40 % av våra vattenförekomster uppnår god eller hög ekologisk status. Enligt EUs Vattendirektiv skulle samtliga vattenförekomster ha uppnått en god ekologisk status senast år 2015, men en tidsfrist kan ges ända till 2027 om det är motiverat. Fritt strömmande vatten och dess livsmiljöer är idag en bristvara i den svenska naturen och samtidigt hyser dessa ekosystem en mycket stor biologisk mångfald. Ett stort problem för de migrerande arter som lever i och är beroende av fritt strömmande vatten är vandringshinder av olika karaktär. Det kan exempelvis vara dammar med eller utan vattenkraftverk, vägtrummor samt gammal infrastruktur som skapar onaturliga trösklar eller hinder. Att i de vatten-ekosystem som bedöms ha höga naturvärden ta bort ett vandringshinder eller skapa en helt fri passage förbi det, skulle innebära att situationen för våra hotade sötvattensarter kraftigt förbättras.

11. HÅLLBAR HAVSFÖRVALTNING

Besluta om en kommunal kusthavsplan ska vara senast mars 2022 där kust, havsområde och koppling till grannkommuner och landbaserade aktiviteter ska ingå

I Sverige har vi tre havsområden; Bottniska viken, Östersjön, Västerhavet. Sveriges kommuner har ett ansvar att bidra till att dessa områden har livskraftiga hav. Det ska ske genom en hållbar planering och förvaltning. För första gången i historien tar nu Sverige fram en nationell havsplan som omfattar hela territorialhavet. Överlappningen mellan statlig och kommunal planering innebär en utmaning. Kommunerna har en mycket viktig roll att planera för kuststräckan och havsområdet från strandlinjen till tolv sjömil ut från land. Med utgångspunkt i Sveriges nationella havsplanering ska kommunerna nu ta fram egna kust- och havsplaner. I den planen bör komplexa frågorna tas i beaktande exempelvis havet som en mottagare för utsläpp från land, industri och urban miljö.

Inom ramen för den kommunala kusthavsplanen behöver därför många viktiga parametrar belysas, såsom vattenkvalitet; riskkällor (avlopp, dagvatten från industri och allmänna ytor, mm); fysisk planering; exempelvis vindkraft, bebyggelse, bryggor och hamnanläggningar; klimatförändringar och marina skyddade områden. För att klara Agenda 2030, och Sveriges miljö kvalitetsmål "Hav i balans samt levande kust och skärgård", måste en åtgärdsstrategi finnas med i planen.

Läs mer här

12. HÅLLBAR KAPITALFÖRVALTNING

Göra kommunens kapitalförvaltning hållbar

För att nå Parisavtalets strävan om global uppvärmning som ligger under 1.5°, så måste växthusgasutsläppen halveras fram till 2030. En viktig förändringsfaktor för att nå dessa mål är att ställa om de finansiella flödena för investeringar och sparande till hållbara alternativ och att hjälpa till att förändra företag att bli hållbara. Det kan exempelvis ske genom att som investerare och kapitalägare använda sitt ägarinflytande till att påverka företag att göra denna omställning. Ett första steg i detta arbete är att analysera kommunens portfölj för att se var påverkansarbete kan ha störst verkan. PACTA (<https://www.transitionmonitor.com/>) är ett gratis verktyg som hjälper till att göra denna typ av framåtblickande hållbarhetsanalys med hjälp av klimat-scenarier och visar hur väl en portfölj ligger i linje med Parisavtalets målsättning. EUs hållbarhetsrelaterade upplysnings-förordning kräver också redovisning av denna typ av analys från alla finansiella tjänsteföretag från 2021. Så ta steget mot en mer hållbar kapitalförvaltning och föregå med gott exempel. Analysera portföljen med PACTA.

